

În activitatea concertistică a fiecărui instrumentist primul contact cu podiumul Ateneului constituie un eveniment care, uneori, poate marca aparițiile ulterioare. În cazul lui Mircea Călin, recitalul amintit a fost de bun augur, prilejuind recunoașterea unor certe valențe interpretative. De altfel, cunoscând evoluțiile sale anterioare la sala Studio și sala Muzeului de artă al R. S. România îi putem aprecia desfășurarea muzicală ca aflându-se într-o continuă ascensiune.

Recomandat prin câteva premii naționale și internaționale, discipol al maestrului Ștefan Gheorghiu, Mircea Călin deține acum suficiente atuuri pentru a câștiga girul încrederii auditorilor, într-o îmbucurătoare perspectivă.

Pe parcursul celor trei partituri audiate — *Marele Duo* de Schubert, *Sonata nr. 1 în fa minor* de Prokofiev și *Sonata* de Franck — datele personalității violonistice s-au împletit armonios cu cele ale Steluței Radu, pianistă de înaltă ținută. Cei doi protagoniști, dotați cu o deosebită inteligență muzicală transpusă în realizarea sonoră a fiecărui detaliu, au păstrat secretul complementarității vocilor în pagini caracterizate de o egală importanță a instrumentelor. De aici un reconfortant echilibru manifest în arcurile monumentale și pateticului ciclu franckian sau în tensionata lucrare a lui Prokofiev. Un plus de sensibilitate și rafinament care să fi coordonat poetic restul calităților era necesar în partitura schubertiană.

Un recital împlinit deci, a cărui consemnare va fi un îmbold, credem dar și un prilej de reflecție, într-o deplină realizare și reconfirmare, în evoluții viitoare.

Adina ȘUȘNEA

MUZICĂ NOUĂ

Deși inițiatorul ciclului Panoramic XX, pianistul Adrian Tomescu, pare dispărut din context, ideea se dovedește fecundă și noile apariții pline de interes. Violonistul Ion Georgescu este un artist deja consacrat în interpretarea muzicii noi. L-am urmărit în decursul ultimilor ani în recitaluri solo sau ca membru în diferite formații camerale. Este un entuziast și — o știm prea bine — fără entuziasm nu poți face în contemporaneitate operă de cultură. Ultimul său recital de la Sala Studio a Ateneului, care a avut loc marți 11 iunie repune în drepturi *vioara* ca instrument de bază în arsenalul noii muzici: un instrument ce părea aproape epuizat prin capodoperele trecutului și cedind — prin timbralitate, noi moduri de atac și procedee de emisie sonoră — locul în compoziția actuală mai ales violoncelului și contrabasului (spre a rămâne în familie). Și iată că în Panoramicul lui Ion Georgescu *Sonata pentru vioară solo* de Doina Nemțeanu-Rotaru, o muzică densă, plină de farmec, cu un sfârșit inedit, *Platinum Spirals* de Joan Tower, o lucrare de anvergură în deplinătatea soluțiilor instrumentale, *Multiversum* de Liviu Dandara, evidențind dibăcia autorului în a realiza o operă quasi-deschisă evitând totodată platitudinile post-seriale, *Incantații* de Paul Rogojină (cu colaborarea violoncelistului Mircea Țicu) o muzică plină de lirism, tristă oricum, *Soupir d'un son* de Fred Popovici, o nouă soluție a „anatomilor” sale anterioare și — poate mai puțin — *Sonata pentru vioară solo* de Jiri Matys probează toate la un loc viabilitatea acestui instrument în preocupările componistice de ultimă oră, care nu duc înapoi ci înainte. O experiență reconfortantă al cărei merit aparține incontestabil interpretului. Și nu putem să nu reliefăm comentariul de cea mai aleasă ținută intelectuală datorat lui Fred Popovici, care a scos la lumină esențialul.

Violoncelista Anca Vartolomei, în aceeași sală, la 19 iunie ne-a oferit un recital de muzică românească. Despre activitatea sa anterioară ca solistă și interpretă de muzică de cameră s-a scris elogios în repetate rânduri. Este o artistă în deplină maturitate și acest recital s-a afirmat ca un eveniment al vieții noastre muzicale. *Florilegiu* pentru violoncel solo de Liviu Dănceanu este interesant tocmai prin interstițiile zonale în care evoluează și de unde muzica sa ar putea apare, printr-un anume mimetism cultural, ca un „deja vu” (ceea ce nu întotdeauna este o carență!). Dănceanu are însă simțul justeii personale măsurii și mai ales pe cel al *evitării* inevitabilului: se joacă cu un soi anume de minimalism, cu zone de sunet derivate din rezonanțe naturale, cu vagi insistențe lirice... Tocmai aci rezidă fascinația muzicii sale. *Roluri cu swing* de Carmen Cârnel (în care au evoluat alături de Anca Vartolomei, Leontin Boanță — clarinet și Mihai Virtosu — pian) ne-a reconfirmat calitatea și adresa scenică a acestei muzici despre care am mai scris. *Improvițiație* pentru violoncel solo de Adrian Iorgulescu ca și *Cello-sonata* de Doina Nemțeanu-Rotaru au probat soliditatea gândirii și o ambianță stilistică definită și confirmată în repetate rânduri de autori. Arareori însă, în interpretări de o asemenea clasă!

Programul a inclus și lucrări de maeștri consacrați: *Trio pentru vioară, violoncel și pian* de Doru Popovici, o lucrare de avangardă mai veche (serial dodecafonică), cu pasajii în șaisprezecimi (mult folosite de autor și în alte lucrări) cu clustere și adaptări de intonații cu parfum bizantin într-o gândire mai cromatică — înainte ca (referindu-ne la cea din urmă asumată avangardă) toți interpreții să ajungă a le intona la unison și mult mai diatonic, cât mai conform cu originalul și cu talentul (mărturisit) al compozitorului. În *vis desfacem timpurile suprapuse* de Aurel Stroe rămâne și azi o lucrare interesantă prin ineditul proclamat la vremea sa: muzica românească, de desincronizare a sincroniei, de înglobare într-o unitate macroscopică a eterogenului: o melopee de clarinet, pasajii de ostentativă banalitate la pian-clavecin, o descendență cromatică a violoncel, rudimente de funcționalitate scenică...

Ne-am dori cât mai des asemenea evenimente muzicale.

★

Tot în Panoramic XX, recitalul binecunoscutului pianist Șerban Soreanu (25 iunie, Sala Studio a Ateneului). Un artist de înaltă ținută muzicală, culturală și pianistică, o speranță împlinită multivalent. Un gânditor, reflexiv, atent. În programul său au figurat câteva din numele cele mai proeminente ale muzicii secolului XX. În ordine: *Strange Meadow Lark* (1940) de Dave Brubeck („un visător” după cum îl prezintă Șerban Soreanu) este o muzică tonică, plină de frumuseți armonice și impregnată cu sugestia de jazz. *Epigrams* (1967) de Philip Ramey dezvoltă aforistic gesturi și atitudini pianistice contrastante nu lipsite de o anumită fantezie („un expresionist ponderat” după cum îl caracterizează interpretul). *Sonazium* (1972—1976) de Ulrich Gasser („un tragic al iluziilor consonante și al efuziunilor romantice în magma aleatorismului entropic-sonant” — aceeași prezentare) ne apare azi, în actualele „iluzii” consonant-neoromantice, ca un stilist de seamă la care romantismul se afirmă printr-un suflu specific, prin amploarea sentimentului (ciudat: autorul s-a format în ambianța de la Darmstadt!), prin generozitatea — sever conturată! — a largilor volute sonore.

Iar *Miroir* (Formant 2 din *Sonata III-a pentru pian*) de Pierre Boulez în interpretarea (reeditată) a lui Soreanu ne-a apărut azi, la peste 20 de ani de la apariție ca o muzică de o deosebită suavitate, plină de lente și discrete frumuseți sonore datorate unui instrument tratat cu o deosebită delicatețe...

Unde este oare „furia“ contemporanilor de mai acum 20 de ani? Singură istoria, marea istorie înglobează stil și capodopere.

Partea a 2-a a recitalului, la care și-a dat concursul violonista Cornelia Bronzetti a cuprins două lucrări *aproape* clasice. Aproape, deoarece își poartă nescacate — actual și virtual — *modernitatea*. Și intrucât ră sare modernitatea din *Sonata a II-a pentru vioară și pian* de Bartók? — tocmai prin dialectica, unică, în felul ei, între *clasat* și propria-i *negație*, dialectică prezentă în fiecare moment; sau altfel zis, între „natural“ și „cultural“, între artificios, fabricat și motivul inspirației — ancestral sau deja asimilat de cultură. La Bartók se simte ca la nimeni altul, *voința* componistică, autoritatea implacabilă a stilului care în această epocă a creației sale se manifestă în formele cele mai ascuțite non-concesive. Forma este concomitent anti-formă, ritmurile de dans sînt negate prin armonii perturbatoare, voite contorsionări și intreruperi, lirismul prin cromatism și disonanță; totul în permanentă prezență a opusului său, permanent distorsionant. De unde mai mult decît orice altceva, *sensul* prefacerii prin acțiune și efort uman, al demiurgului continuîndu-și creația lumilor posibile... „Un clasic incomplet descris“ ne spune Soreanu. Iar Charles Ives (*Sonata a II-a pentru vioară și pian*) „un atemporal“ (idem, Soreanu) rămîne perpetuu modern prin non conformism. Ca și mulți alți compozitori americani care au oferit muzicii occidentale (a ultimelor decenii mai ales) alternative abisale prin atacul direct asupra însăși fundamentelelor social-culturale ale acestei arte.

Ives rămîne liber de orice îngrădiri clasicizante, ostracizante, anihilante, imperative. Muzica sa este o emanație a acestui spirit lipsit de *orice* prejudecăți. E rău sau bine? — ne abținem (ca și istoria) de la sentințe.

Lipseau din recital poate compozitorii români — moderni sau clasici. Dar nu din repertoriul celor doi interpreți care dintotdeauna s-au afirmat prin activitatea lor de promovare a primei audiții românești.

★

La 29 iunie a avut loc în aceeași sală un concert din muzica tinerilor compozitori români. *Meditatio pro pace* de Marcel Spinei (Trio „Gaudeamus“ și autorul la sintetizor) pentru ansamblu și bandă magnetică propune transformări lente, infinitezimale ce se petrec pe spații largi, agrementate cu citeva sunete ce apar din diferite colțuri ale sălii. O muzică ambientală discretă, un cadru sonor lipsit de ostentație a cărui frumuseți reies în mod firesc dintr-o neproblematică scurgere a timpului. *Melisme* pentru pian de Irina Hasnaș rămîne piesa prin care autoarea și-a făcut o binemeritată intrare și prezență în muzica generației sale. Două idei simple tratate cu muzicalitate și un *plus* de originalitate care pare de perspectivă și azi (la pian, Remus Manoleanu). *Patru rondeluri* pe versuri de Alexandru Macedonski de Doina Marian (voce Paulina Ciocmăreanu-Stavrance, la pian Mihaela Constantinescu) sînt menite a implini într-o oarecare măsură evoluția compozitoarei, prea puțin prezentă totuși în viața noastră de concert. O muzică care nu strălucește prin atractivitatea ideilor ci, mai ales prin capacitatea dezvoltărilor, ceea ce oricum denotă meșteșug și bun simț muzical. *Improvizatie* pentru vioară solo de Marius Ungureanu (alt interpret-compozitor!) în afara excelentei stăpîniri a mijloacelor instrumentale relevă o fantezie componistică de certă perspectivă. Cine știe? — mai avem foști violiști și printre maestrul nostru compozitori în viață... Interpretarea datorită lui Sergiu Năstase s-a afirmat ca un moment de vîrf al concertului. Viorel Crețu în triplă ipostază, de comentator al întregului concert, de compozitor și in-

terpret al propriei sale lucrări *Studiu de reduplicare I* (în compania fagotistului Vasile Macovei și a percuționistului Matei Alexandru) își continuă investigațiile pe o linie ce mi se pare personală și în evoluție. În orice caz lucrarea a probat în concert (ca și altele, alte dați) un anume radicalism conștient asumat. Drumul ce-l urmează nu este comun și ocoleşte cu bună știință „frumosul“ standard. O face oricum cu idee și în lumina unor garanții estetice îmbrățișate cu tot riscul. Desigur, cele trei piese de chitară solo de Liviu Dănceanu, *Quasipreludiu*, *Quasifuga* și *Quasipostludiu-Addenda* (Vasile Colțea, un mare chitarist!) rămîn centrate în jurul celei de a doua care, fără îndoială rămîne un monument al muzicii dedicate acestui instrument. Un monument totodată anihilant al compoziției noi pentru chitară clasică. Intotdeauna mă întreb, ce s-ar mai putea scie și face în plus? — este o întrebare pe care chiar și Dănceanu și-a pus-o compunînd cele două părți extreme ale ciclului. Și mi se pare că nici el nu i-a dat de capăt...

Nicolae BRÎNDUȘ

Traversăm, fără doar și poate, o recrudescență a creației naționale în sălile de concert bucureștene, benefică nu (numai) pentru drepturile de autor ci (și) pentru recunoașterea *de facto* a dreptului muzicii românești în conștiința publicului meloman. Deziderat pentru care, iată, a semnat și Iosif Ion Prunner în recitalul susținut în sala Studio a Ate-neului, luni 24 iunie, recital care a cuprins în exclusivitate lucrări ale compozitorilor noștri. Programul a purtat pecelea ubicuității filonului folcloric: fie în tratare „semănătoristă“ (*6 Dansuri* de Tiberiu Bre-diceanu), revendicativ — prelucrativă (*Toccata* de Elise Popovici) ori confluat cu alte surse, jazzul în speță (*3 Piese de caracter* de Dumitru Bugnăci), fie sublimat în intonații expresioniste *Sonatina* de Constantin Silvestri), în structuri acuzat enesciene (*Vari-ațiuni* de Viorel Crețu) ori generativ-prospective (*Con-centrice* de Fred Popovici). Iosif Ion Prunner ne-a demonstrat din nou ușurința cu care „survolcăză“ partiturile, apetența pentru rezolvările tehnice imprevizibile dar și propensiunea pentru o anume reflexivitate în fața interogațiilor lirice. Numai că aceste resurse se manifestă la tînărul pianist cumva „în doi timpi“, mai exact, sub semnul inconsecvenței. De aceea rezultatul travaliului său este restituirea cînd integrală, cînd la scară, în chip de „epură“ a mesajului artistic. I-am recomanda o grijă sporită: pentru detaliu, o mai accentuată implicare, comuniune cu instrumentul. Iosif Ion Prunner trebuie să asculte mai atent sunetele pe care le emite pianul său! Altfel, interpretul și instrumentul vor fi două entități distincte, despărțite de o falie în care au toate șansele să se prăbușească impulsurile pline de virtualități ale unui talent autentic, menținîndu-se totodată acea mefiență de care amintea în pertinen-tul lui comentariu Fred Popovici, atunci cînd se referea la reticența compozitorilor contemporani în fața pianului.

Liviu DĂNCEANU

STAGIUNE ESTIVALĂ LA COSTINEȘTI

Intrarea în cursul lunii iulie în vacanță a marilor instituții muzicale, lipsa de grijă a unor organizații muzicali pentru inițierea unor concerte de